

Műút

„Úton lenni boldogság...” (J. K.)

Szerzőink: Ágh István (1938) a Nemzet Művésze, Kossuth-díjas költő, író, műfordító · Balogh Endre (1971, Paks) író, költő, szerkesztő · Bánóczy Beáta (1994, Miskolc) író, slammer · Barnás Ferenc (1959) író · Bazsányi Sándor (1969, Miskolc–Budapest) irodalomtörténész, irodalomkritikus, esztéta, egyetemi docens · Bedecs László (1974, Budapest) irodalomtörténész, kritikus, tanár · Bödecs László (1988, Szombathely–Budapest) költő, kritikus · Csehy Zoltán (Pozsony, 1973) költő, műfordító, irodalomtörténész · Darida Veronika (1978, Budapest) esztéta, egyetemi docens · Dragomán György (1973, Marosvásárhely) író, műfordító, a Berliini Művészeti Akadémia tagja · Görföl Balázs (1984, Pécs) kritikus, a Jelenkor szerkesztője, a PTE Esztétika Tanszék oktatója · Gulyás Andrea Katalin (1986, Budapest) képzőművész · H. Nagy Péter (1967, Budapest) irodalomtörténész, szerkesztő, popkultúra-kutató · Hidas Judit (1976, Budapest) író, szerkesztő, újságíró · Imreh András (1966, Budapest) költő, író, műfordító · Kabai Lóránt (1977–2022, Budapest) költő, műtárgykezelő · Kerics Lilla író · Magyar László András (Budapest, 1956–2022), költő, író, történész · Marczinka Csaba (1967, Budapest) író, költő · Marno János (1949, Budapest) József Attila-díjas író, költő, műfordító, műkritikus · Molnár Krisztina Rita (1967, Budapest) költő, író · Nagy T. Katalin (1958) Németh Lajos-díjas művészettörténész · Nemes Z. Márió (1982) költő, kritikus, esztéta · Rényi András (1953, Budapest) művészettörténész, esztéta · Schillinger Gyöngyvér (1983, Dunaújváros) író, jogász · Somlyó Bálint (1957, Budapest) esztéta, művészettudós, egyetemi docens · Sulyok Valentina (1997, Eger) PPKE Irodalomtudományi Doktori Iskola doktorandusza · Tandori Dezső (1938–2019, Budapest) Kossuth-díjas magyar költő, író, műfordító · Tóth Ákos (1977, Szeged) irodalomtörténész, szerkesztő, Tandori-kutató · Ureczky Eszter (1984, Sárospatak–Debrecen) egyetemi adjunktus · Várady Szabolcs (1943, Budapest) költő, műfordító, az egykori Holmi versrovatának vezetője · Vásári Melinda (1986, Budapest) irodalmár, kritikus, szerkesztő, tanár, kutyatréner · Vörös István (1964, Budapest) költő, prózaíró, kritikus, irodalomtörténész, esszéista

Képanyagunkat **Gulyás Andrea Katalin** képzőművész munkáiból válogattuk.

Műút · irodalmi, művészeti és kritikai folyóirat · ISSN 1789-1965 · Megjelenik a **Szépírók Szövetsége** **Alapítvány** kiadásában Miskolcon · Főszerkesztő; Művészet: **Jenei László** (jenei@muut.hu) · Szépirodalom: **Kőrösi Imre** (korizs.imre@muut.hu) · Kritika, esszé: **Bazsányi Sándor** (bazsanyi.sandor@muut.hu) · Olvasószerkesztés, korrektúra: **Tasi Réka** (tasi.reka@muut.hu) · Felelős kiadó; Képszerkesztő: **Kishonhy Zsolt** (kishonhy@gmail.com) · Képszerkesztés, design: **Tellinger András** (tellinger.andras@gmail.com) · Szerkesztőségi titkár: **Simon Gabriella** (szepmestersegek.alapitvany@gmail.com) · **Szerkesztőség:** 3530 Miskolc, Széchenyi I. u. 14. · +36 46 326 906 · muut@muut.hu · www.muut.hu · www.facebook.com/muutfolyoirat · twitter.com/muut_folyoirat · Layout és logo: **Szurcsik János** (mail@janos.at; www.janos.at) · Alapító-főszerkesztő (2007–2019): Zemlényi Attila · **Előfizethető: Szépírók Szövetsége Alapítvány** (szepmestersegek.alapitvany@gmail.com · 3530 Miskolc, Széchenyi István u. 14. · Tel.: +36 46 326 906; előfizetési igényét a megadott e-mail címen jelezze!) és az **OTP Bank Nyrt. Miskolci Igazgatósága** 11734004-20412245 számlaszámára, pontos elérhetőség megjelölésével, közvetlenül vagy postai átutalással · Előfizetési díj egy évre: 6000 Ft · Nyomda és kötészet: **Prime Rate Kft.** · Felelős vezető: **Tomcsányi Péter** · **Műút portál: www.muut.hu** · ISSN 1789-2635 · Felelős szerkesztő: **Jenei László** (jenei@muut.hu) · Szerkesztőbizottság: **Bazsányi Sándor, Bárány Tibor** (Kiskáté), **Kishonhy Zsolt, Kőrösi Imre, Tasi Réka, Tellinger András.**

A Műút támogatói:

ÁGH István

A Budai Vigadó átváltozásai

I. Ismeretlen fényességben találok egykori munkahelyem oszlopos palotáját, ahova hatvan év után nagy meglepetést okoz a visszatérés. Ez a hely volt napjaim tárgya a sorsomat meghatározó hatvanas években, ide hurcoltam, s innen vittem tovább dolgomat. Míg akkor állandó fényforrása voltam az elsötétült múltnak, mára az esti fényözön fekete pontja lettem. Másik világba léptem az eredeti formájában visszaállított épületben, akkor a Budai Vigadó nevét tudva sem mondtuk ki, miként egészen másra szolgált, mint a szocialista népművelés. Nem emlékszem, hogy a magasföldszintre vezető lépcsők megvoltak-e, vagy már az új, másképp tervezett grádicson juthatok föl a földszintként használt emeletre. Akkor ruganyos mozgással hágtam bárhova, s észre se vettem, mint most a kapaszkodó nélküli széles följárón, bottal, majd nem négykézláb mászom a könnyed látogatók oldalán, a fal tövében. Itt vannak itthon mások, engem viszont mint láthatatlan szellemet senki nem vesz észre, akkor sem, ha ilyen nyomorult külsővel jelenek meg a kiállításon, föl a ruhatárig és le az illető terembe. Az akkori földszinten ketté ágazott az út, szemben a márványlépcső a zenészeknek és a táncosoknak, jobbra az alagsori lebújó után a nappali lámpafény narancssárgája világította meg a folyosót, nekem a könyvtárig, onnan juthattam a felsőbb szintekre, az osztályokra és az igazgatóságra, s alá a márványlépcsőn a díszes lépcsőház oldalán fészkerként összetakolt büféig. Mikor a hódítók beköltöznek valahova, gyorsan magukhoz züllesztik, mintha maguk is ideiglenesnek tartanák, amit sosem akarnak elhagyni.

II.

A kubai válság idején álltam munkába. Ijesztő hírektől reszketett a levegő, mert minden pillanatban kitörhet az atomháború. Nem egy friss diplomásnak készülő jövő várt rám, hanem ahogy az ifjú párt a lakodalomban szétszakítja a SAS behívó. Várandós feleségem mellett, felnőttre szabott körülmények között kezdhettem a munkát, bízván, hogy békében ringat tovább a sors. Mégis rosszul indult ez az évtized. Már az első szilveszteren botrányba keveredtem csalfa partnerem miatt, hogy aztán októberben feleségül vegyek egy másikat, akibe még nem voltam szerelmes áprilisban, mikor Gagarin megkerülte a földet. Éjfélkor, társaságunkban Sarkadi Imre magyar író zuhant le a repülés mámorából az ötödik emeletről. Májusban szerelmes lettem a Bükkben, az évfolyam-kiránduláson, Lángh Zsuzsannába. Júniusban együtt készültünk a vizsgákra Budán, Keleti Károly utcai lakásuk erkélyén. Nem olvastam el későbbi tételtemet, Mao-Ce-tung Az ellentmondásról című írását, így épp csak átmentem filozófiából az államvizsgán. Zsuzsival októberben nagy reményekkel összeházasodtunk, s lányunk született hétfői munkanapom délelőttjén, s csak néztem ki az ablakon a Szilágyi Dezső téri református templomra, a gótikus kúton árválkodó szobrocskára, majd bejártam a környéket az öröm virágcsokra miatt. Valahol kallódik egy fénykép, karomon Zsófiával az Intézet Mikulás-napi gyermekszúrjáról. Kevesen élhetnek már a szülők közül, a kicsik is nagyszülők lehetnek. Egyre távolabb akkori magunktól, akik egy akatáskában, női szatyorban hordtuk a huszadik századot. A ház és a könyvtár öregembere Laci bácsi volt, nem tudtam róla, hogy a könyvtári kisegítővé titkolt jogászdoktorból melyik rendszer nevelte ki a magalázkodó szolgát, a vörös, a fehér és a zöld után, vagy az, amiben élünk, amit szocializmusnak kellett nevezni? A hatvanas években az ötvenhatos forradalomra hat évvel már elkészült a végleges kreatúra, s szégyelltem magam, hogy szinte gyerekfejjel a főnökének kellett lennem. S vele, és az én főnökömmel képeztük azt az ábrát, mely a kort kifejezte, csúcán egy középkorú szakérettségis volt ifjúnunkással, aki a főúri könyvtárak begyűjtésének felelőse volt azelőtt. Különbben semmittevással vezeklő ember. Ide az Intézetbe majd nem mindenki lecsúszott, még a főnöki szintre is. Előbb debreceni tanácselnök volt az igazgató, a személyzetis a Szabad Nép főszerkesztőjének felesége, az országos főnök Rákosi unokahúga volt, míg alattuk elnyomott kitűnőségek tartották fenn az intézményt. Együtt dolgoztam KZ-láger túlélőkkel, szociáldemokratákkal, a népi értelmiség képviselőivel a zenei, a tánc-, az irodalmi, a bábművészeti, az oktatási és az elméleti osztályon. Míg a ház másik szárnyában bajuszos, válogatott magyar külsejű, bár inkább kun alkatú legények ropták, parasztkirálynők sikítottak, hegedű sírt, cimbalom pengett, hogy aztán a szomjasra fáradt fiúk és a Dudus nevű szenvedélyidol sörrel csillapítsák a szomjukat a csarnokméretű büfé előtt. Ebédidőben és munka után, míg hazaindultunk volna, elszéledtünk a környék borozóiba, s olyan eldugott eszpresszóban, mint a Budai Kisvigadó, mely átmentette a régi nevet a vigasztalan évtizedeken, ahogy a párokat a bokszt félhomálya a nyilvánosság elől. Ezt akkor tapasztalhattam meg, mikor fölborult a családom, házasságom épp a felét élte át a sorsforgató hatvanas éveknek. Ebben az évtizedben fejeztem be iskoláimat, jól illett volna előbb elvesztett szüzességem

III.

a sorban, megházasodtam, apa lettem, a kéthónapos katonaság alatt naponta levelet írtam feleségemnek, s ki gondolta volna, hogy egyszer csak egy rózsadombi hétvégi házba költözöm a Rózsadomb alji lakásból, mint elsőkötetes költő, és a női sajnálkozó kedvesség koldusa. Tudom, ha nem ajándékoz meg a sors azokkal az érlelő élményekkel, akkor nemcsak hiányoznának műveimből, de nem is lehetnék költő. Mert érzelmi és kapcsolati szabadság híján nincs miért verset írni. Így voltam szerencsés, miként az asszonyi jóság melegen átteleltem, s a férifbarátság poharait csengettem magányom valamelyik mellékutcájában. Abból a boldog boldogtalan életből jutottam ösztöndíjasnak Makedóniába, de Szkopjében is a budapesti szerelembe kapaszkodtam, mégis a következő tavaszon Széles Judittal házasodtunk össze olyan gyorsan, ahogy az anyakönyvi hivatal engedte. Istenem, ki hitte volna a sírig tartó ígéret megvalósulását? Pedig csak a járása volt ismerős az Intézet ablakából nézvést, amint az utca túloldalán közeledett a száraz kút fölötti kis szoborhoz, akiről még akkor nem tudtam, kit ábrázol, s ki az, akit egy pillanat alatt, egy kávéházi véletlen találkozás folytán megszeretek, és megkérem a kezét. A hatvanas évek végén, akár János vitéz, a kommunisták zsványtanyájára keveredtem, kalandvágyból vagy tapasztalatszerzés gyanánt mentem újságírónak. És máig nem értem, miért nem mentem vissza ötven év alatt a Budai Vigadóba. Miért hagytam ott olyan hálátlanul akkori barátaimat és szerelmeimet, akik sorsom részei maradtak máig, ötven éven át. Apám otthoni nyaralásunk egyik reggelén, 1968-ban azzal ébresztett bennünket, hogy Csehszlovákiát lerohanták az oroszok. És a tankok zúgását is hallhattuk, az Észak-Dunántúlon mentek Győr felé. Elfoglalták a mezők csöndjét, elzavartak az országútról kísérő motorosaik, megtiltván a sétát is falum határában. Apámat, a 19. közös gyalogezred bakáját 1969 nyarán eltemettük.

A 20. század elején Ferenc József királyt fogadta itt a budai polgárság, talán ekkora kivilágítással. Kilopakodtam a főlnagyított karácsonyi képeslapok kiállításáról, siettetett valami, pedig nagyon kedvesek voltak Tamási Áron Ábelének különböző ábrázolatai, ahogy a megcsonkított ünnepeken és országban is hirdeti az életkedvet. Mit keresek itt, mikor feleségemet még el sem temettem?! Kilopakodtam a vége előtt. Nem látott senki a lépcsőn tétovázni, bár csak a kabátomért másztam a ruhatárig, úgy éreztem magam, mint a mesében, az ékes palotában, ahol befogott napok, holdak és csillagok világitottak, lógatva a mennyezetről, márványoszlopokra tűzött kovácsoltvas tartókban. A gömbök, gyertyák és füzérek fényétől megkönnyebbülve jártam. Meg akartam keresni múltamat, de nem találtam a járatot arrafelé, csak a karácsonyi vásárt, a kiárusított népművészetet a bálteremben, s annál üresebb folyosókat az Iskola utcára nyíló kijáratig. Azt hittem, megvakultam, akkora sötétségbe léptem, egy pillanatra nem tudtam, hol vagyok, abban a pillanatban azt se tudtam, hogy élek-e, megtörtént-e, amit megéltem, vagy annyi volt csak, mint ez az írás, amit a sötétség letöröl, akár a kréta fehér nyomát a fekete tábláról.